

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců Mgr. Ondřeje Mrákoty a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **K. G.**, zastoupeného JUDr. Tomášem Kapounem, advokátem se sídlem Havlenova 75/22, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. 3. 2014, č. j. 41 A 10/2014 - 7, ve znění usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 3. 2014, č. j. 41 A 10/2014 - 9,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. 3. 2014, č. j. 41 A 10/2014 - 7, ve znění usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 3. 2014, č. j. 41 A 10/2014 - 9, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** krajskému soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Průběh dosavadního řízení

[1.] Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce (dále též „stěžovatel“) domáhá zrušení shora uvedeného usnesení Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“). Tímto usnesením krajský soud odmítl žalobu, která směřuje proti rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „žalovaný“) ze dne 12. 12. 2013, č. j. MPSV-UM/18481/13/4S-JMK, sp. zn. SZ/2643/2013/4S-JMK, a kterou se současně stěžovatel domáhal zaplacení částky 35 000 Kč jako přiměřeného zadostiučinění.

[2.] Výše uvedeným rozhodnutím žalovaného bylo k odvolání zemřelé manželky stěžovatele p. Kt. G. (zesnulé dne 15. 11. 2013) změněno rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Brně ze dne 18. 9. 2013, č.j. MPSV- UP/842240/13/AIS-ZDP, tak, že se s platností od 1. 8. 2013 do 31. 12. 2015 přiznává příspěvek na mobilitu ve výši 400 Kč a ve zbytku bylo napadené rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrzeno. Rozhodnutím Úřadu práce ČR – krajské pobočky v Brně ze dne 18. 9. 2013 nebyl manželce stěžovatele přiznán příspěvek na mobilitu.

[3.] Stěžovatel rozhodnutí žalovaného napadl žalobou, v níž především namítal opakované průtahy a nedostatečné a opožděné rozhodnutí a žádal přehodnocení napadeného rozhodnutí žalovaného a přiznání nemajetkové újmy ve výši 35 000 Kč za průtahy ve správním řízení.

[4.] Krajský soud žalobu odmítl, když z napadeného rozhodnutí žalovaného vzal za prokázáno, že účastníkem správního řízení byla manželka stěžovatele, paní Kt. G., proto stěžovateli v projednávané věci nesvědčí legitimace k podání žaloby ve smyslu ust. § 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Krajský soud uvedl, že stěžovateli musí svědčit právo, o němž bylo ve správním řízení rozhodováno, tedy, že musí být tou osobou, které se rozhodnutí přímo dotýká. Zjištění nedostatku aktivní legitimace je soud přitom povinen zohlednit v každé fázi řízení až do vydání rozhodnutí ve věci samé. Krajský soud proto žalobu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. odmítl, neboť byla podána osobou zjevně neoprávněnou.

[5.] V usnesení o odmítnutí žaloby krajský soud stěžovatele také poučil, že pokud jde o jeho nárok na zaplacení částky 35 000 Kč jako náhrady za nemajetkovou újmu, uvedený nárok musí uplatnit v občanském soudním řízení, neboť soudy rozhodující ve správním soudnictví nejsou nadány pravomocí k rozhodování o takovém nároku.

II. Obsah kasační stížnosti

[6.] Stěžovatel ve své kasační stížnosti uvedl, že žalobu za zemřelou manželku podal na základě doporučení Veřejného ochránce práv a současně Nejvyšší správní soud požádal o ustanovení právního zástupce a o osvobození od soudních poplatků.

[7.] Stěžovateli ustanovený zástupce dne 13. 5. 2014 doplnil kasační stížnost o rozsah napadeného usnesení a o konkrétní důvody, pro které je usnesení krajského soudu napadeno. Jedná se o důvod ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., tedy o tvrzenou nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí žaloby.

[8.] V kasační stížnosti stěžovatel především namítá, že krajský soud zaujal stanovisko ohledně nedostatku aktivní legitimace stěžovatele předčasně, když žalobu odmítl, aniž by zkoumal, zda napadeným rozhodnutím nedošlo k zásahu do právní sféry stěžovatele, a to zvláště s ohledem na to, že stěžovatel již v žalobě uvedl, že nemá potřebnou právní kvalifikaci, je nemajetný starobní důchodce, a proto žádá o ustanovení právního zástupce. Pokud by krajský soud stěžovatelův návrh ihned neodmítl a právního zástupce mu ustanovil, byl by stěžovatel schopen kvalifikovaně podat tvrzení ohledně své aktivní legitimace z důvodu zásahu do jeho právní sféry.

[9.] Stěžovatel v kasační stížnosti poukazuje na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 10. 2008, č. j. 6 As 7/2005 - 97, dle kterého „*nejde o to, zda úkon správního orgánu založil, změnil či zrušil práva a povinnosti žalobce, nýbrž o to, zda se podle tvrzení žalobce v žalobě negativně projevil v jeho právní sféře.*“ Odmítnutí žaloby by bylo možné pouze tehdy, pokud by stěžovatel pojmově vůbec nemohl být nositelem práva, o němž je v řízení rozhodováno (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2004, č. j. 3 As 24/2004 - 79).

[10.] Jelikož stěžovatel jako osoba práva neznalá zásah do svých subjektivních práv v žalobě popsal pouze okrajově a krajský soud žalobu odmítl, aniž by stěžovatele poučil o tom, že nezákonné zkrácení na svých právech musí tvrdit, bylo stěžovateli upřeno právo na přístup k soudu, právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci a na ochranu zdraví ve smyslu čl. 30, 31 a 36 Listiny základních práv a svobod. Tento postup proto považuje stěžovatel za nezákonný.

pokračování

[11.] Opožděné a nesprávné rozhodnutí žalovaného mělo přímý dopad do subjektivních práv stěžovatele, protože dávka, která měla být vyplacena manželce stěžovatele, by spadala do společného jmění manželů a s ohledem na jejich poměry by zajistila důstojnější dožití manželky stěžovatele a celkově by zvedla životní úroveň obou manželů. Pokud by dávka byla přiznána v požadovaném rozsahu a bez prodlev, neměla by situace stěžovatele a jeho manželky vliv na jejich fyzické a psychické zdraví.

[12.] S ohledem na výše uvedené stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti

[13.] Žalovaný se ke kasační stížnosti stěžovatele nevyjádřil.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[14.] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.) a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[15.] Nejvyšší správní soud poté přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.) a zkoumal při tom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

[16.] Kasační stížnost soud shledal důvodnou.

[17.] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval tvrzeným pochybením krajského soudu, který měl žalobu odmítnout, aniž by stěžovateli ustanovil právního zástupce za situace, kdy tento v v žalobě o jeho ustanovení požádal.

[18.] Z obsahu žaloby plyne, že se stěžovatel v jejím závěru obrátil na krajský soud s prosbou, aby mu jako osobě bez právní kvalifikace „*v případě, že to bude nutné z hlediska věcné správnosti, přidělil advokáta.*“ Současně stěžovatel soudu sdělil, že je nemajetný starobní důchodce a je aktuálně povinen uhradit zbývající část pohřebních výloh manželčina pohřbu.

[19.] Ze soudního spisu je však zřejmé, že krajský soud o ustanovení zástupce stěžovateli pro řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného nerozhodoval a v usnesení o odmítnutí žaloby ze dne 3. 3. 2014, č. j. 41 A 10/2014 – 7, takto zvolený postup ani nijak nezdůvodnil.

[20.] Ve výše uvedeném postupu krajského soudu shledává Nejvyšší správní soud vadu řízení, která mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí žaloby ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Obdobnou otázkou se Nejvyšší správní soud již zabýval ve svém rozsudku ze dne 30. 1. 2006, č. j. 4 Ads 55/2005 – 114, kde dospěl k závěru, že pokud krajský soud nerozhodl o nové opakovaně urgované žádosti o ustanovení zástupce žalobkyni a vynesl rozsudek ve věci samé, je takový postup vadou řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí ve věci samé.

[21.] Krajský soud žalobu odmítl podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. z důvodu, že stěžovatel k podání žaloby zjevně nebyl oprávněn, neboť účastníkem správního řízení byla manželka žalobce, p. Kt. G., aniž by svůj závěr po právní stránce blíže zdůvodnil. Krajský soud se zejména nevypořádal s ustanovením § 21 a § 17 odst. 1 zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 329/2011 Sb.“). Dle ustanovení § 21 citovaného zákona je účastníkem řízení pouze žadatel o dávku nebo osoby uvedené v § 17 odst. 1. Ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 329/2011 Sb. pak stanoví, že zemřela-li oprávněná osoba po uplatnění nároku na dávku, nabývají nárok na částky, na něž vznikl nárok do dne smrti oprávněné osoby, postupně manžel, děti a rodiče, jestliže žili s oprávněnou osobou v době její smrti ve společné domácnosti. Podmínka společné domácnosti nemusí být splněna u dětí, které mají nárok na sirotčí důchod po zemřelém.

[22.] Za této situace tedy nelze mít bez dalšího za to, že stěžovatel je osobou zjevně neoprávněnou ve smyslu § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s., nejde o případ, kdy by stěžovatel pojmově vůbec nemohl být nositelem práva, o němž je v řízení rozhodováno (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2004, č. j. 3 As 24/2004 - 79).

[23.] Vada řízení před krajským soudem spočívající v tom, že krajský soud o žádosti stěžovatele o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě nerozhodl, a nezákonnost spočívající v tom, že nebyly ani splněny předpoklady pro odmítnutí žaloby podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s., nepochybně měly za následek nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí žaloby.

[24.] Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2010, č. j. 4 Azs 6/2010 – 42, lze dovodit, že v dalším řízení o žalobě před krajským soudem poté, co bylo původní rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem zrušeno, zastupuje účastníka advokát již ustanovený v řízení o kasační stížnosti. Za této situace krajský soud v dalším řízení o žádosti stěžovatele o ustanovení zástupce nebude rozhodovat.

[25.] Soud je povinen se v každé fázi řízení zabývat také tím, zda jsou splněny podmínky řízení, za nichž může ve věci samé rozhodnout. Mezi podmínky řízení náleží také existence včasné a úplné žaloby a pravomoc soudu jednajícího a rozhodujícího ve správním soudnictví (§ 4 s. ř. s.).

[26.] Z obsahu podání stěžovatele ze dne 13. 2. 2014 Nejvyšší správní soud zjistil, že ve vztahu k žalobě proti rozhodnutí žalovaného stěžovatel podrobně popisuje zdravotní stav své manželky, ale žaloba neobsahuje žádný konkrétní žalobní bod. Podle ustanovení § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. přitom žaloba musí kromě obecných náležitostí podání (§ 37 odst. 2 a 3 s. ř. s.) obsahovat žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné.

[27.] Z tohoto důvodu tedy krajský soud v dalším řízení vyzve podle § 37 odst. 5 s. ř. s. zástupce stěžovatele k odstranění uvedených vad žaloby v přiměřené lhůtě, kterou krajský soud určí. S ohledem na specifické okolnosti dané věci přitom nelze aplikovat ust. § 71 odst. 2 s. ř. s., podle kterého musí být nedostatek žaloby spočívající v chybějících žalobních bodech odstraněn ve lhůtě pro podání žaloby. Napadené rozhodnutí správního orgánu totiž bylo stěžovateli doručeno dne 17. 12. 2013 a stěžovatel žalobu osobně podal u krajského soudu dne 14. 2. 2014. Stěžovateli by tedy k odstranění vad žaloby zbývaly pouhé 3 dny, a to i s přihlédnutím k ust. § 35 odst. 8 (předposlední věta) s. ř. s., v důsledku kterého po dobu od podání žádosti o ustanovení zástupce do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení. Za situace, kdy zástupce byl stěžovateli ustanoven zdejším soudem až v řízení o kasační stížnosti, přičemž současně zdejší soud doručuje účastníkům (jejich zástupcům) i rozhodnutí o kasační stížnosti, je zřejmé, že v době návratu spisu krajskému soudu, který teprve poté může přistoupit k výzvě k odstranění vad žaloby, by bylo dodržení lhůty dle § 71 odst. 2 s. ř. s. zhora

pokračování

nemožné a rozhodnutí o kasační stížnosti by tak mělo jen akademický charakter. Takovýto přístup by tedy byl nepřipustně formalistický a ve svém důsledku by představoval odepření spravedlnosti stěžovateli. Proto s ohledem na povahu věci stěžovatel splní svou povinnost včas vady žaloby odstranit ve lhůtě, kterou stanoví krajský soud v usnesení, kterým jej vyzve k odstranění vad žaloby.

[28.] Nejvyšší správní soud v řízení před krajským soudem shledal i další vadu, která měla za následek nezákonné rozhodnutí o odmítnutí žaloby. Krajský soud ohledně nároku stěžovatele na zaplacení částky 35 000 Kč jako náhrady za nemajetkovou újmu stěžovatele pouze poučil, že uvedený nárok musí uplatnit v občanském soudním řízení, neboť soudy rozhodující ve správním soudnictví nejsou nadány pravomocí k rozhodování o takovém nároku. Dle ustanovení § 46 odst. 2 s. ř. s. však „*Soud návrh odmítne také tehdy, domáhá-li se navrhovatel rozhodnutí ve sporu nebo v jiné právní věci, o které má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení, anebo domáhá-li se návrhem přezkoumání rozhodnutí, jímž správní orgán rozhodl v mezích své zákonné pravomoci v soukromoprávní věci. V usnesení o odmítnutí návrhu musí být navrhovatel poučen o tom, že do jednoho měsíce od právní moci usnesení může podat žalobu a ke kterému věcně příslušnému soudu.*“

[29.] Krajský soud však napadeným usnesením žalobu odmítl jako celek jen z důvodu dle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. (o odmítnutí žaloby stěžovatele o zaplacení částky 35 000 Kč jako náhrady za nemajetkovou újmu podle § 46 odst. 2 s. ř. s. tedy nerozhodl) a stěžovatele taktéž v rozporu s ustanovením § 46 odst. 2 s. ř. s. nepoučil o tom, že do jednoho měsíce od právní moci usnesení může podat žalobu a ke kterému věcně příslušnému soudu. Bude na straně krajského soudu, aby i toto pochybení v dalším řízení odstranil.

V. Závěr

[30.] Ze všech shora uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto napadené usnesení krajského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. v celém rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[31.] Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán názorem vysloveným ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 4 s. ř. s.) a v novém rozhodnutí rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. září 2014

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu